

KOVÁCS TÍMEA¹

**A Zalka Máté/Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola
története (1967–1999)
II. rész**

**The History of the Zalka Máté/Bolyai János Military Technical
College (1967–1999)
Part II.**

Absztrakt

A cikksorozat második részében, az olvasó átfogó képet kaphat a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola kiképzésében történt legjelentősebb változásokról. Ebben az időszakban a képzés három évről négy évre emelkedett, a hallgatók végzéskor két diplomát kaptak. A főiskola vezető és végrehajtó szerveinek többségét az alkotókészség, a minőségre törekvés, az átgondoltság, a több évre való előre látás és az új iránti fogékonyság jellemezte.

Kulcsszavak: főiskola, képzés, követelmény, hallgatók

Abstract

In the second part of the article series, the reader can obtain a comprehensive picture of the most significant changes occurred in the Zalka Máté Military Technical College's training program. In this period, the training duration has increased from three, to four years, moreover the students receive two diplomas after graduation. The leading and controlling bodies of the school is characterized by creativity, the pursuit of quality, deliberateness, the ability of foresight for several years and the susceptibility to new.

Key words: college, tuition, requirements, cadets

A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1967. évi 13. számú törvényerejű rendelete alapján, 1967. szeptember 1-jén kezdte meg működését a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola,

¹Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola, doktorandusz hallgató - National University of Public Service, Doctoral School of Military Sciences, PhD student, E-mail: kotimi@freemail.hu ORCID: 0000-0002-7364-5163

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

Budapesten, az Üllői út 133–135. sz. alatt, a volt Gábor Áron Tüzér Technikus Tiszti Iskola és a Kiss János laktanya területén.

Mint az Egyesített Tiszti Iskola kijelölt jogutódja, „... átvette az ETI csapatzászlaját, irat-tári anyagait, berendezéseit, valamint a rendelet szerint képzésre hozzáutalt fegyver-nemek, szolgálati ágak tanszékeit, tanárait és növendéki állományát.”² A főiskola első pa-rancsnokává Horváth János mérnök ezredest, általános helyettesévé dr. Halász András mérnök alezredest, törzsfőnöknek pedig Koltai Vilmos vezérőrnagyot nevezték ki.

Az új főiskolai rendszerű kiképzésben a legfontosabb változást az jelentette, hogy az alapfokú képzést, főiskolai rangra emelték, ami a Magyar Néphadsereg (MN) és a Belügy-minisztérium Határőrsége technikus-parancsnokait és szaktechnikusait képezte. Ezt tük-örözte a főiskola parancsnokának, 1967. szeptember 12-én megjelent első parancsa is: „... a ZMKMF az MN tisztképzését végző katonai, műszaki felsőoktatási intézmény, a katonai műszaki kádereképzés legfontosabb bázisa. A katonai műszaki főiskolára hárul a műszaki tisztképzés folyamatos biztosítása, továbbá a hivatásos műszaki tisztek tanfolyamszerű továbbképzésének végrehajtása.”³

A főiskola állománytáblája⁴ szerint, a tanintézet tizennyolc tanszékkal és három osztály-lyal indult. A tanszékek között négy politikai (politikai gazdaságtan; filozófia; pártpolitikai munka, illetve tudományos szocializmus tanszék), valamint tizennégy szakmai tanszékkal rendelkezett, mint az elméleti villamosságtan és hírközlési, általános géptan, mechanika, elektronika, automatika, rakétatechnika, fegyverműszer technika, híradó, rádiólokátor, páncélos és gépjármű-technikai, vegyvédelmi, légvédelmi tüzér tanszék. Ezenkívül volt a polgári védelmi, a testnevelés, valamint az általános katonai tanszék. A főiskola működé-sét segítette a személyügyi, valamint a pénzügyi osztály is.

A képzés három évről négy évre emelkedett, és a hallgatók végzéskor két diplomát kaptak. A tananyag 10%-a társadalomtudományi ismereteket tartalmazott, míg a 28%-a az általános katonai felkészítést, 22%-a az alap- és szakalapozó kiképzést, 40%-a pedig a fegyvernemi szakkiképzést biztosította. A tanulmányi idő 45%-a az elméleti, 55%-a a gya-korlati jellegű felkészítést szolgálta.⁵ A növendékek önálló hallgatói századokba tömörültek, amelyek a szaktanszékvezetők irányítása alá tartoztak. A századoknál a parancsnoki és nevelői teendőket a századparancsnokok és az osztályfőnökök látták el. A növendékek oktatásának alapját a „Szervi Határozvány és Működési Szabályzat”-ban foglaltak képez-ték.

Mielőtt a főiskola életének részletes elemzésébe kezdenénk, nem feledkezhetünk meg a felvételi követelményekről sem. A növendékjelöltek felvételi vizsgáinak rendjéről a hon-védelmi miniszter a 20/1967. számú parancsában, a Kiképzési Főcsoportfőnökség pedig

² Gál István–dr. Benedek Gyula: A Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola Története 1949–1984. Zrínyi Katonai Kiadó, 1984. 15. oldal

³ Uo. 16. o.

⁴ Uo. 16. o.

⁵ Rádlí Tibor: A Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola története. Bolyai Szemle 1997. IV. fejezet 13. oldal

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

az 1987/1968. számú intézkedésében rendelkezett. Ezek szerint, a felvételi tárgyak (matematika, fizika, orosz nyelv) mellett, differenciált figyelmet kapott a fizikai képességek vizsgálata. Értékelni kellett az ügyességet és a mozgás koordináltságát is. A felvételi vizsgák végrehajtását a főiskola parancsnoka szinte személyekre lebontva szabályozta.⁶ A főiskola-parancsnok tanulmány, tudományos (általános) helyettese, dr. Halász András mérnök ezredes, a felvételi vizsgák tervező, szervező, előkészítő munkáinak és végrehajtásának irányításáért, míg a sorkatonák az eligazításért, a belszolgálat szabályainak betartásáért és betartatásáért voltak felelősek. A két „pólus” között természetesen a különböző tanszékeknek, osztályoknak is megvolt a naprakész, részletesen szabályozott feladata. A hadtápszolgálat biztosította, a felvételizők – 1969-ben 300 fő – megfelelő elhelyezését, és étkezését. Ezen túlmenően feladatul kapta, hogy „... a kijelölt vizsgálati termék és helyiségek teljes rendbe hozásával és berendezésével biztosítsa, a felvételi vizsgák végrehajtásához megfelelő kulturált környezetet, továbbá intézkedjen a pályázók orvosi vizsgálatának végrehajtására.”⁷ A Technikai szolgálat feladata volt a pályázók szállítása, míg a Személyügyi osztály végezte a növendékjelöltek megyénkénti behívását, a felvételi bizottságok összeállítását, a felvételi vizsgák eredményeinek naprakész értékelését, majd a felvételt nyert hallgatók kiértékelését.

A felsorolás természetesen nem teljes, csupán érzékelteti azokat a megnövekedett feladatokat, amelyeket a főiskola teljes személyi állományának – a parancsnoktól a sorkatonáig – el kellett végezni a felvételi vizsgák alatt.

A kezdeti nehézségeket jól tükrözik az 1968-as év vizsgaeredményei is. Míg a negyedéves növendékek közül, mind a 175 fő sikeresen államvizgázott, – akik közül 172-t felavattak – addig az első három évfolyam hallgatóinak vizsgaeredménye, eléggé vegyes képet mutatott. Az évről-évre vizsgákon összesen 564 hallgató vizgázott, akik közül 126 megbukott. Különösen feltűnő – bár érthető – a sikertelen vizsgák száma az első évfolyamon, ahol a 305 hallgató közül 95 tett eredménytelen vizsgát.⁸

A főiskolán szolgálatot teljesítő sorállomány, a szabályzatokban rögzítettek és a főiskola-parancsnok 060/1969. számú parancsában⁹ foglaltaknak megfelelően végezte feladatát. Az őrzési, szállítási és egyéb kiszolgálói feladatainak maradéktalanul eleget tettek. Az 1967/68-as kiképzési évben bevezették, a 3x8 hónapos kiképzést. Ez új feladat elé állította a főiskolát, mert emiatt még két alapkiképzést kellett tartani. Az új rendszerre való áttérés, az 1969-es kiképzési évben sikeresen befejeződött.

A növendékek, a kor és az előjárók elvárásainak megfelelően, részt vettek a különböző „szocialista versenymozgalmakban”-ban is. (Éljenjáró század, szakasz, raj, Néphadsereg kiváló katonája, Egység éljenjáró katonája stb.)

⁶ Hadtörténelmi Levéltár Magyar Néphadsereg (HL MN) 1970/24. doboz (d.) 62. őrzési egység (ő. e.) A Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola parancsnokának (ZMKMF PK) 17. számú intézkedése (sz. intz.-e.) (1969. január 31.)

⁷ Uo. 5. o.

⁸ A Zalka... 1968-1973... i. m. 3. o.

⁹ HL MN 1969/122. d. 301. ő. e. (1969. 11. 20.) 3. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

A főiskola személyi állományából, sokan elindultak a helyi és az országos sportversenyeken, a „Magyar Néphadsereg Bajnoksága”-in, az egyetemi és főiskolai bajnokságokon. Az oktatók, a hallgatók és a főiskola teljes személyi állománya, számos szakosztályban sportolhatott. A versenyeken több kiemelkedő eredmény született. Noszály Sándor százados, testnevelő tanár pl. 206 cm-rel nyerte a magasugrást, ami nemzetközi szinten is kiemelkedő volt.

A főiskola megalakulásának évében – jutalmazva a kiemelkedő munkát – az előjárók nem fukarkodtak az elismerésekkel. Előlépett 69 tiszt – köztük a főiskola parancsnoka Horváth János, mérnök vezérőrnaggyá, dr. Halász András mérnök ezredessé. Kítüntetést kapott 112 tiszt, 25 tiszthelyettes és 21 polgári alkalmazott.¹⁰

A főiskola parancsnoka az 1969. november 20-án kelt 060/69. számú parancsában¹¹ értékelte az 1968/69-es kiképzési évet és meghatározta a következő év feladatait. Ezek szerint, „... az 1968/69-es kiképzési évben a főiskola vezetése és az egész hivatásos állomány átlagon felüli, elismerésre méltó munkával következetesen végrehajtotta az előjáró által meghatározott és a Katonai Műszaki Főiskola vezetési okmányaiban felbontott feladatokat. Biztosította a képzés elfogadható feltételeit, valamint az oktató-nevelő tevékenység tervezett megvalósítását.” (1. o.) Megfelelőre értékelte a parancsnok a főiskola fegyelmi helyzetét, de nem hallgatta el a hiányosságokat sem. „A hivatásos állományon belül egyes tisztelnél tapasztalható a kommunista erkölccsel ellentétes felfogás, magatartás. A csatládkhoz, a nőkhöz, a munkához való viszony megítélését – és sok esetben gyakorlatát – elvtelen módon szabadosan értelmezik. Az anyagi érdek, az anyagiasság, néhány esetben túlzottan előtérbe kerül.” (2. o.) A főiskola fegyelmi helyzetében – az előző évhez viszonyítva – javulás nem volt tapasztalható. Az elkövetett vétségek foka és a kiszabott fenyítések (parancs hanyag teljesítése, tiszteletlen magatartás stb.) száma emelkedett. A szabályzatok előírásainak betartása, a szolgálat ellátására való felkészítés, a napirendben foglalt végrehajtása, még nem érte el a kívánt szintet. Az alaki fegyelem, magatartás, fellépés a személyi állomány valamennyi kategóriájánál (tiszteknél, tiszthelyetteseknél, növendékek-nél és a sorállományánál) alacsony színvonalúnak értékeltetett.

„A kiadott parancsok, feladatok végrehajtásában sok még az elnézés, a megengedett lazaság. Különösen súlyosnak ítélandó a tiszt és tiszthelyettesi állomány egy részének e téren mutatkozó igénytelensége, liberális szemlélete.” (3. o.) Az említett hiányosságok mellett a főiskola parancsnoka, összességében mégis úgy látta, hogy „... a Főiskola egész állományának erkölcsi-politikai magatartása szilárd. A katonai fegyelem, az alaki, a belrendi, és a szabályzat szerinti élet a meglévő hiányosságok ellenére biztosította az 1968/69-es kiképzési évre meghatározott feladatok végrehajtását.” (4. o.)

A főiskola vezető és végrehajtó szerveinek többségét az alkotókészség, az ügyszeretet, a minőségre való törekvés, az átgondoltság, a több évre való előre látás és az új iránti fogékonyság jellemezte. A felsőoktatás korszerűsítésére irányuló törekvéseknek megfele-

¹⁰ A Zalka... 1968-1973... i. m. 8. o.

¹¹ HL MN 1969/122. d. 301. ö. e. (1969. 11. 20.) 1. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

lően, intenzív kapcsolatokat tartottak más katonai főiskolákkal és a polgári felsőoktatási intézményekkel.

Az eredmények és a hiányosságok részletes elemzése után a parancsnok – tanszékenként – meghatározta az elkövetkezendő év feladatait is. Elsősorban az eddigi eredmények megszilárdítására hívta fel a figyelmet, mert „... *ezzel alapozza meg a további fokoza-
tos fejlődés feltételeit...*”,¹² a főiskolai képzés korszerűbb és magasabb szintű megvalósítá-
sát. Alapvető követelményként határozta meg, hogy a személyi állomány, erkölcsi fegyelmi
állapota elérje a katonai műszaki főiskolához méltó színvonalat. Ez, a hivatásos állomány
magas fokú morális példamutatásán, igényességén, a hallgatónál pedig a szorgalom
növekedésében és a hivatásérzet fokozódásában mutatkozzon meg.

A kitűzött feladatok eléréséhez, minden területen jelentős javulást kell elérni. Ennek
érdekében, a főiskola parancsnoka intézkedett a hivatásos tisztí és tiszthelyettesi állomány
továbbképzésének megszervezésére, valamint és végrehajtására.¹³

Úgyszintén, elrendelte a parancsnoki továbbképzést hadosztály-, ezredszinten és az
általános továbbképzést is: „*A továbbképzés alapját a korszerű harcászati és vezetési
elvek, pedagógiai – módszertani eljárások, továbbá szakmai ismeretek és az új harci –
technikai eszközökkel kapcsolatos tudnivalók elsajátítása, elmélyítése képezze.*” (1. o.)

A kiképzési év végén a főiskola parancsnoka, összefoglaló jelentésben értékelte a kitű-
zött feladatok végrehajtását.¹⁴ Ebben megállapította, hogy „... *a főiskola vezetése biztosí-
totta az előjárók által meghatározott feladatok eredményes teljesítését. A főiskola fokoza-
tosan felkészültebb fiatal tiszteket bocsátott ki.*” (4. o.) Ugyanakkor nem hallgatta el a prob-
lémákat sem, – az évről-évre növekvő hallgatói létszám mellett az oktatói státuszok válto-
zatlanágát –, a képzés sokrétűségét, az elhelyezés és kiszolgálás elégtelenségét, a veze-
tési szintek leterheltségét. A vezetésnél a tervezés, a munkarendi és ellenőrzési tevékeny-
ség bár fejlődött, de még mindig hiányos a munkamegosztás tervezése. Az elért eredmé-
nyek nem tükrözik a befektetett energiát. A főiskola vezetése, a tanszékek és a kiszolgáló
szervek jelentős eredményeket értek el a kiképzési célkitűzések pontosítása, a képzés és
az elhelyezés feltételeinek folyamatos javítása, a növendékek eszmei-politikai nevelése
terén. Mindezek eredményeként csökkent a lemorzsolódások száma, a vizsgakövetelmé-
nyek szigorításával javult az ismeretek elsajátítása. A főiskolai élet vonzóbbá tétele mellett
javult a képzés gyakorlatiassága, a csapatéletre való felkészítés. Ebben a kiképzési évben
súlyos fegyelemsértések nem fordultak elő, a növendékek által elkövetett rendkívüli ese-
mények és események száma csökkent, azonban kisebb fegyelemsértésekért (önkényes
távolmaradás, késések, tiszteletadás elmulasztása stb.) 268 növendéket 357 alkalommal
kellett megfenyíteni. Emellett biztató, hogy a dicséretetek száma 1 150-ről 1 521-re emelke-
dett.¹⁵

¹² HL MN 1969/122. d. 301. ö. e. (1969. 11. 20.) 26. o.

¹³ HL MN 1969/122. d. 301. ö. e. ZMFK Pk. 067. sz. pcs.-a (1969. 11. 25.) 1. o.

¹⁴ HL MN 1969/122. d. 302. ö. e. ZMKMF Pk. összefoglaló jelentése (1970. 08. 12) 4. o.

¹⁵ HL MN 1970/24. d. 52. ö. e. (1969. 09. 08.) ZMKMF Pk. Általános helyettesének 137. sz. intz-e. 2. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

Az 1969/70-es kiképzési évben folytatott oktató-nevelő munkával a főiskola alapvetően, egyes területeken jól hajtotta végre az előjárók parancsaiban és a képzés alapdokumentumaiban meghatározott feladatokat. A törzs- és a tanári állomány az évi továbbképzési feladatokat eredményesen végrehajtotta, azonban a megszerzett ismeretek alkalmazása a növendékek oktatásában még nem kellő hatékonyságú. A tapasztalatok azt igazolták, hogy az elmúlt évben kialakított továbbképzési rendszert felül kell vizsgálni, és a harcászati kiképzésben előre kell lépni. Továbbra is hiányos a növendékek igényes parancsnokká nevelése és a magatartásukban időnként jelentkező negatív jellemvonás megszüntetése.

A főiskola oktatási objektumainak, elhelyezési körleteinek jelentős része még az Osztrák-Magyar Monarchia idején épült és így sem az állaguk, sem a felszereltségük, nem felelt meg a kor követelményeinek. Az ötletszerű átalakítások, a kisebb építkezések tovább rontották a helyzetet. Emiatt elodázhatatlanná vált a teljes rekonstrukció, amely egyes épületek teljes lebontásával vagy rekonstrukciójával, illetve új objektumok építésével járt. *„A főiskola 3 éves bázis fejlesztési tevékenysége keretében az év folyamán (1970.) 13,5 millió forinttal gyarapodott a főiskola kiképzési, anyagi-technikai bázisa. Nagyarányú rekonstrukció folyt a Légvédelmi tüzér, Lokátor technikai, Elektronika automatika Tanszékeken. Jelentős volt az anyagi-technikai fejlesztés a Hír., Pc.gjmű. techn., Elm.vill.hírk., valamint az Ált.kat. Tanszéken.”*¹⁶

Az elkövetkező években az oktatói állomány a megemelt követelményeknek eleget téve, az oktatásban helyezzen nagyobb hangsúlyt az elmélet és gyakorlat összhangjának megteremtésére, és a csapatéletre való felkészítésre. Ezt a célt szolgálta az évfolyam- és záródolgozatok témáinak újragondolása, a kiskihelyezések, valamint a csapatgyakorlatok célszerű végrehajtása, továbbá a kiképzés komplexitásának előtérbe helyezése.

A hallgatók gyakorló csapatszolgálatra vezénylésének részletes szabályait a kiképzési főcsoportfőnök 026/69. számú intézkedése alapján, a főiskola parancsnoka a 031/1971. számú intézkedésében szabályozta.¹⁷ Ebben meghatározta, a részt vevőket (katonai főiskolák elsőéves hallgatói és az egyetemi előfelvételt nyert sorállomány), a kiképzés helyét (Eger, Debrecen) és idejét. A csapatszolgálat befejeztével az alakulatok parancsnokai értékelték a hallgatók tevékenységét és személy szerint minősítették a munkájukat.

A vizsgák végrehajtásának rendjét a Szervezési Intézkedésekben¹⁸ határozták meg. Ebben szabályozták a végrehajtás követelményeit, a vizsgaidőszak kezdetét és végét, a tanszékvezetők feladatait, a vizsgák lebonyolításának körülményeit. Előírták, hogy *„... a vizsgáztatók elsősorban arra keressenek választ, hogy a hallgatók milyen mélységben látják az adott tantárgyat meghatározó alapvető összefüggéseket, milyen a hallgatók gondolkodó, szervező, koordináló képessége, hogyan tudják a különböző helyzetekben és a gyakorlatban alkalmazni a tanult ismereteket.”* (4. o.)

¹⁶ A Zalka... 1968–1973... i. m. 2. o.

¹⁷ HL MN 1971/269. d. 644. ő. e. ZMKMF Pk. 031. sz. intz-e. (1971.06.02.) 1. o.

¹⁸ HL MN 1973/12. d. ZMKMF Pk. 11. sz. szervezeti intézkedése (1973.01.16.)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

Ezen túlmenően a parancsnok részletes irányelvekkel szabályozta a nevelési munkában követendő elvárásait. *„Az irányelveket a főiskolán folyó nevelőmunka alapvető dokumentumaként kell kezelni, amely magába foglalja a tisztképzés négyéves időszakára vonatkozóan, a nevelőmunka általános célkitűzéseit, legfontosabb személyiség jegyeit, a szocialista típusú katonai vezető, a fiatal tiszt legfontosabb személyiségi jegyeit, a főiskolán folyó nevelő munka általános feladatait és legfontosabb módszereit, a nevelési tényezők feladatait.”*¹⁹

A technika gyors fejlődésének köszönhetően, a Magyar Néphadseregben (MN) is egyre bonyolultabb eszközök jelentek meg, melyek megismerése, kezelése egyre képzetesebb tiszteket, oktatókat igényelt a főiskolától. Ez a technikai fejlődés megkövetelte, az állományarányok módosítását is, ezért a magasabb szintű (századparancsnokoknak megfelelő, technikai-műszaki) beosztások ellátására kellett felkészíteni a hallgatókat. Ennek alapja a Népköztársaság Elnöki Tanácsa (NET) 1973. évi. 12. sz. tvr.-e volt, amely, a főiskolán szerzett oklevelet üzemmérnöki, illetve üzemgazdászai képesítésnek ismerte el. Ehhez kapcsolódott a kiképzési főfelügyelő 042. számú intézkedése, amely szerint a főiskola középtávú terveit is szükséges volt átdolgozni. E szerint kellett elkészíteni a főiskola új tantervét, majd utána a részletes tantárgyprogramokat. Mindezekkel összhangban ZMKMF Pk. tanulmányi és tudományos (ált.) helyettese meghatározta a részletes tantárgyprogramok, tematikák kidolgozásának irányelveit. *„A szakonkénti tantárgy programokat és tematikákat (átmeneti óra és vizsga terveket) az MN Tiszti és Tiszthelyettesi Kiképzési Csoportfőnök által kiadott 507/30/1973-as számú >>Követelmények<< alapján kell elkészíteni az alábbiak szerint: A kidolgozást a 68. számú főiskola parancsnoki intézkedés 1. számú mellékletében meghatározott bizottságok végezzék, illetve irányítsák. A >>Követelmények<<-ben meghatározott kiképzési dokumentumok kidolgozásának időtényezőit a mellékelt ütemterv tartalmazza. A feladatok elvégzésének anyagi feltételeit valamint a kidolgozás folyamán az egységes értelmezést, a konzultációs és koordinációs tevékenységet, a Tanulmányi és Tudományos Osztállyal biztosítom.”*²⁰ Az „Intézkedés” úgynevezett „keretutasítás” volt, amelyet tartalommal a kidolgozást végzőknek, illetve az irányító bizottságoknak kellett megtölteni.

E megnövekedett feladatok súlyos terheket róttak a személyi állományra, akik becsülettel teljesítették feladataikat.

Visszatekintve a főiskola megalakulása óta eltelt időszakra, a parancsnok 060. számú intézkedésében részletesen értékelte az elmúlt éveket. Ebben megállapította, hogy *„... a személyi állomány a főiskola 4 éves fennállása alatt teljesítette az MN. Kiképzési Főcsoportfőnök 067/1967 sz. intézkedésében és annak alapján kiadott évenkénti intézkedésekben, valamint az >>Összkoövetelmények<<-ben meghatározott alapvető feladatokat. Megszilárdultak a tisztképzés rendszerének és végrehajtásának azok a tartalmi és strukturális*

¹⁹ HL MN 1973/12. d. A ZMKMF Pk. 37. sz. intz-e. (1973. 02. 22.)

²⁰ HL MN 1972/12. d. 16. ó. e. A ZMKMF Pk. Tud. és Tan. Ált. Helyettesének. 113. sz. intz-e (1973. 06. 25.).

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

*elemei, amelyek a jelen fejlesztési időszak stabil alapjait, a jobb minőségű munka feltételeit képezik.*²¹ Ezek közül kiemelhető, hogy a főiskola erkölcsi, politikai és katonai helyzete kiegyensúlyozott, a kiképzés általános célkitűzése megalapozott, a hivatásos szolgálatra nevelés szilárd, a képzés négy éves időtartalma megfelelő, az oktatói állomány összetétele, felkészültsége kiváló. A főiskola fejlődését elősegítette, a technika fejlődése, és a tisztképzés főiskolai rangra emelése.

A főiskola parancsnoksága és a különböző szintű vezető szervei fokozatosan megoldották a főiskolává válással összefüggő feladatok irányítását és megjelölték a megoldáshoz szükséges módszereket. A tanszéki kollektívák erősödtek, összekovácsolódtak. Csökkent a növendéki lemorzsolódások száma. A beiskolázottak 65-70%-át avatták fel, a négy évvel azelőtti 45%-kal szemben. Az oktató-nevelő munka javult, hatékonysága fokozódott. A csapatok parancsnokai elégedettek voltak a kibocsátott fiatal tisztek tevékenységével. A főiskola megalakulása óta eltelt években a kibocsátott hallgatók létszáma hullámzó tendenciát mutatott. 1968-ban 172, 1969-ben 149, 1970-ben 93, 1971-ben 209, 1972-ben 180, 1973-ban 253 főt tett ki. Ugyanez mondható el a tanulmányi és fegyelmi helyzetről is.²²

Joggal állapította meg a főiskola parancsnoka az 1973/74-es tanév megnyitóján, – 1973. augusztus 31-én – hogy „... az *elismert eredmények mellett az igényesség és a követelmény támasztás következtelensége, az egyes hallgatók meggondolatlansága, esetenként és időszakonként a fegyelmi helyzet lazulásához, a tanulmányi szorgalom hullámzásához, az alaki magatartás fogyatékoságaihoz, a belrend követelmények be nem tartásához vezetett.*”²³

A tanulmányi eredmény, egyes hallgatóknál messze elmaradt az elvárásoktól és a lehetőségektől. Az 1. évfolyamból 24 fő (9,9%), a 2. évfolyamból 73 fő (24%), a 3. évfolyamból 133 fő (33%) állományviszonyát kellett megszüntetni! (6. o.) De a hallgatók többségét a becsületes helytállás, a szorgalom és a felelősségtudat jellemezte.

A Népköztársaság Elnöki Tanácsának (NET) 12. számú törvényerejű rendelete, és az ehhez kapcsolódó honvédelmi miniszteri és művelődési miniszteri 22. számú együttes utasítás alapján, át kellett térni az emelt szintű üzemmérnöki képzésre. A főiskolaparancsnok 161. számú parancsa meghatározta azokat a feladatokat, amelyek a törvény sikeres végrehajtása érdekében szükségesek: „*A katonai főiskolákon a kiképzés jelenlegi szintjét emelni kell úgy, hogy a kibocsátott tiszt képes legyen rövid idejű szakasparancsnoki ténykedés után századparancsnoki (ennek megfelelő technikai-műszaki besorolásban) a harcvezetői (technikai-biztosítási), a kiképzői, valamint a szabályzat szerinti katonai szolgálati és életrenddel összefüggő feladatokat végrehajtani, továbbá önképzés útján a fejlődéssel lépést tartani.*”²⁴

²¹ HL MN 1971/269. d. 644. ó. e. ZMMKF Pk. 060. sz. intz-e. (1971.12.11.) 1. o.

²² A Zalka... 1968-1973... i. m. 4. o.

²³ HL MN 1972/12. d. 16. ó. e. A ZMKMF Pk. 161. sz. pcs-a. (1973. 08.31.) 6. o.

²⁴ ZMKMF Pk. 161. sz. pcs-a. (1973.08.31.) 8. o

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

A Főiskola megalakulását követően sem az előjárók, sem a főiskola vezetése arra vonatkozóan semmiféle eligazítást nem adott, hogy a jelentkezők közül, kiket kell előnyben részesíteni. Ezt „pótolta” a főiskola parancsnoka, aki a „kor szellemének” megfelelően megszabta, hogy „... a jelentkezők közül azok a fiatalok kerüljenek felvételre, akik erkölcsi, politikai magatartásuk, fedhetetlen előéletük, jellembeli tulajdonságaik és társadalmi tevékenységük alapján biztosítékot nyújtanak arra, hogy a négyéves kiképzésük eredményeként megfelelnek a hivatásos tiszttel szemben – mint vezetőkkal szemben – támasztandó politikai, szakmai és vezetőkészségbeli követelményeknek.”²⁵

A főiskola legjobb versenyzői, nemzetközi versenyekre is kijutottak. A Lövészszakosztály versenyzői 1973-ban a román és a lengyel nemzetközi bajnokságon, új junior csúccsal két-két első helyet értek el.²⁶

Az 1973/74-es oktatási évben elkezdődhetett az üzemmérnök – üzemgazdász képzés.²⁷ A kiképzés, nyolc féléves rendszerben, négy évig tartott és minden oktatási évben – a csapatnál történő tapasztalatszerzés érdekében – egy hónapot a hallgatóknak abban a beosztásban kellett eltölteniük, amelyre az előző évben felkészültek. Továbbra is elvárás volt a folyamatos tanulás, az önállóságra törekvés, a felelősségtudat és a fegyelmezett magatartás.²⁸

A megalakulást követően megkezdődött a külföldi hallgatók képzése is. Először 1972-ben avattak vietnami hallgatókat, akik sikeres éveket hagyhattak maguk mögött. A 63 végzős vietnami hallgató közül, 12 fő kizárólagos oklevéllel (vörös diplomával), 10 fő jeles eredménnyel végzett.²⁹ Ugyanebben az évben a 180 avatott magyar hallgató közül nyolc fő kapott kizárólagos diplomát.³⁰ Az 1973-as évben a kilenc államvizsgát tett vietnami hallgató közül három végzett kizárólagos diplomával. A 247 hazai diplomázott közül pedig kilenc.³¹ Természetesen mások voltak a tantárgyak, a követelmények, az elsajátítandó ismeretanyag mennyisége, minősége. Éppen emiatt, téves lenne messzemenő következtetéseket levonni a két hallgatói állomány teljesítményéről. (Ugyanez vonatkozik a külföldön tanuló magyar hallgatókra is.)

Fejlődtek a főiskola nemzetközi és hazai kapcsolatai is. Amíg a megalakulás évében három külföldi delegációt fogadtak, addig 1973-ban kilenc küldöttség tett látogatást a főiskolán, köztük szovjetek, kubaiak, vietnamiak. Ugyanakkor szoros kapcsolatot tartottak az előjárókkal, valamint a hazai állami és a társadalmi szervekkel.

Összefoglalva: a főiskola első öt éve nem volt mentes a kudarcoktól, de az eredményektől sem, összességében sikerült lerakni a magyar műszaki tisztképzés alapjait!

²⁵ HL MN 1973/12. d. A ZMKMF Pk. 18. sz. intz-e. (1973.01.31.) 1. o.

²⁶ A Zalka... 1968–1973... i. m. 9. o.

²⁷ NET 12. sz. tvr. HM – MM 22. sz. együttes utasítás.

²⁸ HL MN 1972/12. d. 16. ő. e. ZMKMF Pk. 161. sz. pcs-a. (1973. 08.31.)

²⁹ A Zalka... 1968–1973... i. m. 5.o.

³⁰ Uo. 5. o.

³¹ Uo. 4. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 2. szám

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Gál István–dr. Benedek Gyula: A Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola Története 1949-1984. Zrínyi Katonai Kiadó, 1984.
2. Hadtörténelmi Levéltár Magyar Néphadsereg vonatkozó fontosabb iratai.
3. NET 12. sz. tvr. HM – MM 22. sz. együttes utasítás